

Міністерство освіти і науки України

Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна
Кафедра міжнародних відносин, міжнародної інформації та безпеки

"ЗАТВЕРДЖУЮ"

Проректор з науково-педагогічної роботи

Олександр ГОЛОВКО

31 "серпня" 2022 р.

Робоча програма навчальної дисципліни

Міжнародна інтеграція та глобалізація

рівень вищої освіти перший (бакалаврський)

галузь знань 29 «Міжнародні відносини»
(шифр і назва)

спеціальність 291 Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії
освітня програма «Міжнародні відносини»

спеціалізація _____
(шифр і назва)

вид дисципліни _____
(шифр і назва)

обов'язкова _____
(обов'язкова / за вибором)

факультет міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу

2022 /2023 навчальний рік

Програму рекомендовано до затвердження вченою радою факультету міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу
протокол № 1 "30" серпня 2022 р.

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ: професор кафедри міжнародних відносин, міжнародної інформації та безпеки, д. політ. н. Вінникова О.А.

Програму схвалено на засіданні кафедри міжнародних відносин, міжнародної інформації та безпеки

Протокол № 1 від "26" серпня 2022 року

Завідувач кафедри міжнародних відносин, міжнародної інформації та безпеки

Людмила НОВІКОВА
(ім'я та прізвище)
(підпис)

Програму погоджено з гарантом освітньо-професійної програми «Міжнародні відносини»

Гарант освітньо-професійної програми

Євгенія СОЛОВИХ
(ім'я та прізвище)
(підпис)

Програму погоджено науково-методичною комісією факультету міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу

Протокол № 1 від "29" серпня 2022 року

Голова науково-методичної комісії факультету міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу

Лариса ГРИГОРОВА – БЕРЕНДА
(ім'я та прізвище)
(підпис)

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни «**Міжнародна інтеграція та глобалізація**» освітньо-професійної програми «**Міжнародні відносини**» підготовки бакалаврів за спеціальністю 291 «**Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії**».

1. Опис навчальної дисципліни

1.1 Мета викладання навчальної дисципліни – забезпечити здобувачів знанням про актуальні тренди глобалізації та розумінням інституційних, політичних, економічних і соціокультурних чинників європейської інтеграції.

1.2. Основні завдання вивчення дисципліни:

Формування таких загальних компетентностей

ЗК5. Здатність працювати в міжнародному контексті.

ЗК7. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК8. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

Формування наступних фахових компетентностей

СК9. Здатність застосовувати знання характеристик розвитку країн та регіонів, особливостей та закономірностей глобальних процесів та місця в них окремих держав для розв'язання складних спеціалізованих задач і проблем.

СК13. Здатність аналізувати діяльність міжнародних недержавних акторів та транснаціональні відносини.

СК15. Здатність визначати особливості, характер та ступінь взаємозв'язків між суб'єктами міжнародних відносин різного рівня та налагоджувати комунікації між ними.

СК16. Здатність здійснювати всебічний аналіз причин і наслідків сучасних міжнародних конфліктів.

СК18. Розуміння основ та особливостей забезпечення процесу прийняття зовнішньополітичних рішень.

1.3. Кількість кредитів – 3

1.4. Загальна кількість годин -

1.5. Характеристика навчальної дисципліни	
Обов'язкова	
Денна форма навчання	Заочна (дистанційна) форма навчання
Рік підготовки	
2-й	
Семестр	
4-й	
Лекції	
32 год.	
Практичні, семінарські заняття	
16 год.	
Лабораторні заняття	
Самостійна робота	
42 год	
Індивідуальні завдання	

1.6. Заплановані результати навчання

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми здобувачі мають досягти таких результатів:

РН01. Знати та розуміти природу міжнародних відносин та регіонального розвитку, еволюцію, стан теоретичних досліджень міжнародних відносин та світової політики, а також природу та джерела політики держав на міжнародній арені і діяльності інших учасників міжнародних відносин.

РН06. Знати природу та характер взаємодій окремих країн та регіонів на глобальному, регіональному та локальному рівнях.

РН13. Досліджувати проблеми міжнародних відносин, регіонального розвитку, зовнішньої політики, міжнародних комунікацій, із використанням сучасних політичних, економічних і правових теорій та концепцій, наукових

методів та міждисциплінарних підходів, презентувати результати досліджень, надавати відповідні рекомендації.

PH23. Аналізувати особливості процесу прийняття зовнішньополітичних рішень.

2. Тематичний план навчальної дисципліни

Розділ 1. Актуальні тренди глобалізації

Тема 1. Технологічна інтерпретація глобалізаційних процесів: характеристики Четвертої промислової революції.

Зміст трансформацій у контексті Четвертої промислової революції. Вплив технологій штучного інтелекту на економічний, соціальний, політичний виміри глобального розвитку. Цифровізація виробництва та сервісних галузей як фактор розвитку глобальної економіки. Зміни в принципах функціонування глобальних ринків. Вплив роботизації та технологій штучного інтелекту на сферу зайнятості. Проблема нерегульованості цифрової економіки. Роль криптовалют у формуванні глобальних фінансових ринків. Геоекономічні аспекти поточного стану глобалізації. Найпотужніші державні й недержавні актори глобальної економіки. Урбанізація як провідний тренд геодемографічних процесів. Проблема міжнародної міграції. Стратифікаційні трансформації суспільств під впливом структурних змін сфери зайнятості. Концептуальне обґрунтування формування нового соціального класу – прекаріату та його роль у сучасних глобалізаційних процесах.

Тема 2. Статус і роль держави в умовах глобалізаційних процесів

Трансформація державного суверенітету і девертикалізація управлінських процесів. Вплив недержавних акторів на державне управління. Фрагментація державної влади. Роль міжнародних організацій у функціонуванні сучасних держав. Глобальна політична аномія і поширення протестної активності. Вплив інформаційних-комунікаційних технологій на політичне урядування. Пріоритети електронного урядування та електронної участі. Використання технологій штучного інтелекту у маніпулятивних технологіях мікротаргетингу й астротурфінгу та проблема зовнішнього втручання у внутрішньополітичні процеси держав. Проблема глобальної кібербезпеки.

Розділ 2. Європейський Союз як модель регіональної інтеграції

Тема 3. Еволюція інтеграційних процесів у Європі після Другої світової війни

Відновленні економіки післявоєнної Європи. Створення Європейської організації економічного співробітництва (1947).

Перший Конгрес європейських рухів (Гаага, 1948) і оформлення «Звернення до європейців» – створення Союзу на основі співробітництва, демократичних засадах і наднаціональних інституціях.

Брюссельський пакт (1948) між Британією, Францією та країнами Бенілюксу.

1949 р. – Створення Ради Європи, як союзу між його членами для захисту та просування ідеалів і принципів, які є їхнім спільним надбанням, сприяння їх економічному та соціальному прогресу.

«Меморандум Моне» і Декларація Робера Шумана (9 травня 1950 р.) Об'єднання вугільної і сталеливарної промисловості Франції та Західної Німеччини.

Паризький договір (1951) між Францією, Німеччиною, Бельгією, Люксембургом, Нідерландами та Італією про створення Європейського Об'єднання вугілля та сталі. Створення наднаціонального Вищого керівного органу, Міжурядової ради міністрів, Парламентської асамблеї, Суду.

1957 р. Римські договори: Договір про заснування Європейської економічної спільноти (ЄЕС) і Договір про заснування Європейської спільноти з атомної енергії (Євроатому). Поетапний перехід до спільного ринку.

1965 р. Договір про злиття інституцій: створення Комісії Європейських Спільнот, Ради Європейських Спільнот (Рада міністрів), Європейського Парламенту (Парламентська асамблея), Суду Європейських спільнот. Впровадження принципу одноголосного прийняття рішень.

Завершення процесу формування зони вільної торгівлі та митного союзу.

Гаазький саміт (1969) – розширення та поглиблення інтеграції.

Приєднання до ЄЕС Великої Британії, Данії, Ірландії (1973).

Економічні та енергетичні кризи 70-х рр. та реформування інституційного устрою ЄЕС. Створення Європейської Ради (1974) – вищої політичної інстанції. Створення Палати аудиторів (Рахункової Палати) для контролю за розподілом спільних фінансів (1975).

1981 р. – вступ до ЄЕС Греції.

Підписання Шенгенської угоди про відміну паспортного й візового контролю на кордонах між країнами ЄЕС (1985). Підписання Єдиного європейського акту (1986) – створення єдиного внутрішнього ринку, розширення спільних політик, включаючи соціальну, екологічну, сферу науково-технічного співробітництва. Формування Спільноти чотирьох свобод: свободи пересування товарів, людей, капіталів та послуг.

Третє розширення ЄС (1986) – приєднання Португалії та Іспанії.

Франко-німецька ініціатива політичної інтеграції на засіданні Європейської Ради в Дубліні (1990).

7 грудня 1992 р. Маастрихт (Нідерланди) – підписання Договору про Європейський Союз та Заключного акту про валютно-фінансовий союз. Оформлення інституційної структури Європейського Союзу, який спирається на три опори: Європейські Спільноти (ЄЕС, ЄОВС, Євроатом), Спільна зовнішня політика і політика безпеки, Співпраця у сфері юстиції та політиці внутрішніх справ. Запровадження єдиного європейського громадянства. Право вільного пересування та проживання в межах ЄС. Запровадження Копенгагенських критеріїв для вступу в ЄС (1993).

Четверте розширення ЄС (1995) – приєднання Австрії, Фінляндії, Швеції. Інституційні зміни згідно з Амстердамським договором (1997). Введення євро (1999, з 2002 – в готівковий обіг).

Ніщцький договір (2000) – підготовка до розширення ЄС.

Лаекенський саміт (Брюссель) (2001) і ухвалення рішення про створення Конвенту за майбутнє Європи. Лаекенська декларація: розподіл повноважень, спрощення договорів, роль національних парламентів та статус Хартії основних прав.

Робота над проектом Конституційного договору Європейського Союзу (2000-2003).

«Велике» розширення ЄС (1 травня 2004 р.) членами Європейського Союзу стали Польща, Угорщина, Чеська Республіка, Словаччина, Словенія, Кіпр, Мальта, Естонія, Литва, Латвія.

29 жовтня 2004 р. – підписання главами держав – членів ЄС Конституційного договору ЄС. Причини та наслідки провалу Конституційного договору на референдумах у Франції та Нідерландах.

Ключові складові Лісабонського договору (2007). Вступ Болгарії та Румунії (2007). Проблеми інтеграції нових держав-членів ЄС. Економічна криза (2008) та пошуки механізмів її урегулювання. Приєднання Хорватії (2013). Міграційна криза в ЄС. Дезінтеграційні тенденції. Контекстуальні обставини виходу Великої Британії з Європейського Союзу. Референдум щодо Брекзиту (2016). ЄС і Велика Британія після Брекзиту.

Тема 4. Інституційна структура Європейського Союзу

Повноваження та особливий статус Європейської Ради. Вплив Європейської ради на політичні процеси в ЄС та світі.

Склад та організація роботи Ради ЄС. Головування в ЄС: принципи ротації держав-членів. Комітет постійних представників – Корепер (Committee des representants permanents, COREPER фр.). Конфігурації Ради ЄС. Процедурні механізми голосування в Раді ЄС. Розподіл голосів за поточною системою голосування кваліфікованою більшістю.

Європейський Парламент. Функції та повноваження Європейського Парламенту. Комітети Європейського Парламенту. Взаємодія з іншими органами управління в ЄС. Політичні партії Європейського Союзу. Транснаціональні вибори в Європарламент. Принципи та організація виборчих процедур до Європарламенту.

Автономні повноваження Європейської Комісії. Колегіальність складу Європейської Комісії. Процедура формування Європейської Комісії. Повноваження комісарів.

Суд Європейського Союзу. Структура та компетенції Суду справедливості. Повноваження суддів та генеральних адвокатів. Компетенція загального суду

Прерогативи Суду аудиторів Європейського Союзу. Політичний контроль за виконанням бюджету, повноваження зовнішнього фінансового аудиту. Підготовка річного звіту щодо виконання бюджету. ЄС.

Дорадчі органи Євросоюзу: Європейський Економічний і Соціальний Комітет і Європейський Комітет Регіонів.

Призначення Європейського Економічного і Соціального Комітету: консультування у межах законодавчого процесу з таких сфер інтеграції, як сільське господарство, транспорт, внутрішній ринок, соціальна політика, структурні фонди, довкілля, захист споживача, охорона здоров'я, освіта тощо. Склад Комітету: представники працедавців, профспілок та решти представників громадянського суспільства.

Європейський комітет регіонів – представники регіональних та місцевих адміністративних утворень. Надання рекомендаційних висновків при прийнятті законодавчих актів, що стосуються освіти, культури, охорони здоров'я, регіональної політики, зайнятості, довкілля, транспорту; контроль за дотриманням принципу субсидіарності.

Фінансові установи. Роль Європейського центрального банку в здійсненні монетарної політики ЄС. Підтримка стабільності цін у рамках валютної системи; визначення та здійснення валютної політики ЄС, проведення операцій з іноземною валютою, утримання та регулювання валютних резервів держав-членів, сприяння належному функціонуванню платіжних систем.

Європейський Інвестиційний Банк: надання довгострокових позик та гарантій, які йдуть на фінансування проектів з розвитку слаборозвинених регіонів; проектів щодо модернізації чи конверсії підприємств; проектів, що становлять спільний інтерес для декількох держав-членів.

Роль Єврогрупи в регулюванні єврозони. Склад і функції Єврогрупи.

Європейські Агентства – горизонтальний формат управління в системі ЄС. Автономний статус та повноваження Європейських Агентств. Виконання специфічних технічних, наукових або адміністративних завдань. Виконавчі агентства.

Повноваження Європейського омбудсмена:

- контроль за діяльністю адміністративних служб ЄС;
- розгляд скарги від громадян ЄС або інших громадян, що знаходяться під юрисдикцією ЄС;
- проведення за власною ініціативою перевірки, слідства;
- направлення своїх доповідей і пропозицій інституціям;
- представлення Європарламенту щорічної доповіді з проблем прав людини.

Функції та завдання Європолу:

- запобігання і боротьба з тероризмом;
- незаконною торгівлею наркотиками та іншими вадами організованої злочинності;
- поліпшення ефективності діяльності правоохоронних служб держав-членів Європейського Союзу;
- сприяння оперативній співпраці між ними.

Тема 5. Ухвалення рішень в Європейському Союзі

Правові засади процедурних механізмів в ЄС. Головні регуляторні акти, в яких втілюється європейське законодавство – регламенти, директиви й

рішення, рекомендації та висновки. Юридична сила головних регуляторних актів Європейського Союзу.

Етапи підготовки законодавчої ініціативи. Процедурні особливості реалізації моделей ухвалення рішень в ЄС.

Стандартна законодавча процедура – процедура спільного рішення. Повноваження Ради ЄС та Європейського Парламенту в межах цієї процедури. Обставини скликання комітету примирення. Умови затвердження рішення. Ветування рішень в ЄС.

Процедура згоди. Повноваження Європейського Парламенту в процедурі згоди та умови використання цієї процедури.

Процедура консультації. Роль керівних органів ЄС: Європейської Комісії, Ради ЄС та Європейського Парламенту в процедурі консультації.

Комітологія в ЄС. Комітологічна система ЄС як механізм сприяння ефективному здійсненні політики і забезпечення контролю держав-членів над процесом. Створення комітетів та їх повноваження і функції.

Багаторівневе урядування і механізми легітимації рішень в ЄС. Принцип субсидіарності прийняття рішень як фундаментальна засада інституційно-правових практики в ЄС. Розподіл повноважень між державами-членами та керівними установами Євросоюзу.

Питання «дефіциту демократії» в Європі: проблеми представництва та залучення громадян до процесів політик творення в ЄС.

Європейська Громадянська Ініціатива. Особливості процедурного забезпечення Європейської Громадянської Ініціативи. Успішні ініціативи. Проблемні аспекти реалізації Європейської Громадянської Ініціативи.

Політична фракціоналізація між державами-членами в процесі прийняття політичних рішень в ЄС. Групування країн-членів ЄС за зовнішньополітичними інтересами; за баченням інституційного устрою та реформ в ЄС. Вплив європейського «ядра» на перебіг політичних процесів в Європейському Союзі.

Тема 6. Спільні політики Європейського Союзу

Регіональна політика Європейського Союзу

Принципи та механізми регіональної політики ЄС

Статус регіонів у ЄС

Спільна сільськогосподарська політика

Цілі й завдання спільної сільськогосподарської політики ЄС

Інституційно-нормативне забезпечення сільськогосподарської політики Європейського Союзу

Механізми субсидування в спільній сільськогосподарській політиці ЄС

Спільна торговельна політика

Принципи та інституційні засади функціонування спільної торговельної політики ЄС

Розподіл повноважень між керівними установами ЄС та державами-членами в межах реалізації спільної торговельної політики

Енергетична політика ЄС

Енергетична інфраструктура та управління транс'європейськими мережами. Проблеми залежності Європи від імпорту енергоносіїв, пошуки диверсифікаційних схем трансферу енергоносіїв та розвиток альтернативних форм енергетики й енергоощадних технологій. Ключові завдання Європейської зеленої угоди.

Тема 7. Зовнішні відносини Європейського Союзу

Концептуальні засади зовнішньополітичної діяльності ЄС. Особливості реалізації євроатлантичної взаємодії: ЄС-США – відносини ad hoc. Нормативні засади та інституційні механізми реалізації Спільної зовнішньої та політики безпеки ЄС. Принципи функціонування та реалізації Спільної безпекової та оборонної політики ЄС.

Європейська політика сусідства. Стан реалізації Східного Партнерства. Проблеми та перспективи розвитку Союзу для Середземномор'я. Інтеграційні механізми у здійсненні зовнішньої політики ЄС. Транскордонне співробітництво і моделі «єврорегіонів».

Тема 8. Європейська інтеграція у спектрі концептуально-методологічних підходів

Концепції функціоналізму та неофункціоналізму. Інтеграція як незворотний «функціональний» процес, що здійснюється політичними, профспілковими, промисловими елітами та переходить з однієї галузі до іншої через «ефект переповнення». Інтеграція повинна привести до створення європейської федерації держав, у якій би національні суб'єкти зберігали за ними певну кількість суверенних прав. При цьому стратегічна роль у реалізації процесу інтеграції відводилась наднаціональним інституціям.

Міжурядовий ліберальний напрямок (інтерговернменталізм). Євроінтеграція – колективна дія, покликана оптимізувати виграші кожної з держав. Євроспільнота є прикладом високоструктурованої міжнародної організації, діяльність якої направлено на реалізацію спільних інтересів її держав-членів і підпорядковано їх суверенній згоді. З огляду на це об'єднання суверенних державних повноважень не послаблює, а навпаки, посилює національні держави, оскільки сприяє їх пристосуванню до вимог міжнародного середовища. Ухвалені в рамках Співтовариства рішення є результатом складних переговорів і торгів між раціональними державними акторами в яких ключову роль відіграють найвпливовіші потуги.

Транзакціоналізм (комунікаційна концепція євроінтеграції). Інтеграція розглядається в термінах комунікаційних мереж, що передають повідомлення і сигнали, обмінюються інформацією, сприяють виконанню певних функцій і накопиченню досвіду, створення «почуття спільноти». Мета інтеграції – розвиток взаєморозуміння в суспільстві, створення інститутів і практичних інструментів, здатних забезпечити виникнення очікування «мирних змін» на досить тривалу перспективу. Утворення наднаціональних і міждержавних об'єднань є засобом протидії зростанню націоналізму в окремих державах, а

також збереження і вдосконалення їх соціальних систем. Амальгамний та плюралістичний типи інтеграції.

Сучасні дослідження «європеїзації». Інституціоналізм. Дослідження «європеїзації» традиційних державних прерогатив у межах «єдиного ринку». Аналіз розподілу повноважень ЄС у різних сферах суспільного життя. Вивчення тиску, що чинить законодавство Союзу на нормативні системи держав-членів, зокрема у таких секторах, як довілля, соціальне забезпечення, захист споживача. Ефективне функціонування наднаціональних інституцій є запорукою успішного здійснення інтеграційних процесів.

Теорії багаторівневого управління і політичних мереж. Дослідження євроінтеграції на національному, транснаціональному, суб-національному (регіональному) рівнях як чинника трансформації національних держав. Багаторівнева політична система ЄС включає цілу низку офіційних (євроустанови, національні адміністрації, регіони) та неформальних акторів (неурядові організації, транснаціональні корпорації, різні лобі). Формування у кожній окремій галузі інтеграції горизонтальних мереж взаємодії та ухвалення рішень. Політична мережа являє собою співпрацю, від якої виграють всі учасники, незалежно від співвідношення їх силових потенціалів. ЄС являє собою сукупність політичних мереж. Переваги, які отримують учасники, роблять їх зацікавленими у розвитку інтеграції, тому що поза співпрацею в рамках політичної мережі вони не змогли б отримати цю інформацію і ресурси.

Концептуальні моделі європейської інтеграції

Модель «гнучкої Європи» (британська). Незалежність та рівноправність політичних суб'єктів (держав), які її складають. Вільний вибір ступеню участі держави в інтеграційних проектах.

Модель «Європа ядра» (німецька). Наявність в ЄС «ядра» з країн-засновниць, до якого можуть приєднатися держави, що готові до подальшого поглиблення європейської інтеграції і відповідають критеріям конвергенції.

Модель «Європи концентричних кіл» (французька). Європейський Союз складається з трьох різних чином інтегрованих кіл держав: зовнішнє коло формують асоційовані з ЄС країни; середнє – всі країни ЄС; внутрішнє – держави, готові до тісної співпраці в окремих сферах, насамперед, у валютному союзі («ядро»).

3. Структура навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		го	л	п	лаб	інд.		с.р.	л	п	лаб.	інд.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Розділ 1. Актуальні тренди глобалізації												
Тема 1. Технологічна інтерпретація глобалізаційних процесів: характеристики Четвертої промислової революції.	11	4	2			5						
Тема 2. Статус і роль держави в умовах глобалізаційних процесів	11	4	2			5						
Разом за розділом 1	22	8	4			10						
Розділ 2. Європейський Союз як модель регіональної інтеграції												
Тема 3. Еволюція інтеграційних процесів в Європі після Другої світової війни	11	4		2		5						
Тема 4. Інституційна структура Європейського Союзу	11	4		2		5						
Тема 5. Ухвалення рішень в Європейському Союзі	10	2		2		6						
Тема 6. Спільні політики Європейського Союзу	13	6		2		5						
Тема 7. Зовнішні відносини Європейського Союзу	12	4		2		6						
Тема 8. Європейська інтеграція у спектрі концептуально-методологічних підходів	11	4		2		5						
Разом за розділом 2	68	24		12		32						
Усього годин	90	32		16		42						

4. Теми практичних (семінарських, лабораторних) занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 1. Цифрові технології у міжнародних відносинах: транснаціональна інтеграція vs «технонаціоналізм»	2
2	Тема 2. Міжнародні організації як основа глобальної та регіональної інтеграції	2
3	Тема 3. Європейський Союз в обличчях	2
4	Тема 4. Спільний європейський освітній простір	2

5	Тема 5. «Зелений курс» Європейського Союзу в боротьбі з кліматичними змінами	2
6	Тема 6. Моделювання Європейської громадянської ініціативи	2
7	Тема 7. Розвиток відносин України та Європейського Союзу	2
8	Тема 8. Україна в міжнародних інтеграційних процесах	2
	Разом	16

5. Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Види, зміст самостійної роботи	Кількість годин
1	Тема 1. Цифрові технології у міжнародних відносинах: транснаціональна інтеграція vs «технонаціоналізм» <i>Завдання:</i> розглянути лекційний матеріал та рекомендовані джерела з цієї теми, підготувати інформаційні повідомлення за питаннями теми практичного заняття.	5
2	Тема 2. Міжнародні організації як основа глобальної та регіональної інтеграції <i>Завдання:</i> розглянути лекційний матеріал та рекомендовані джерела з цієї теми, підготувати інформаційні повідомлення за питаннями теми практичного заняття.	5
3	Тема 3. Європейський Союз в обличчя <i>Завдання:</i> розглянути лекційний матеріал та рекомендовані джерела з цієї теми, підготувати інформаційні повідомлення за питаннями теми практичного заняття.	5
4	Тема 4. Спільний європейський освітній простір <i>Завдання:</i> розглянути лекційний матеріал та рекомендовані джерела з цієї теми, підготувати інформаційні повідомлення за питаннями теми практичного заняття.	5
5	Тема 5. «Зелений курс» Європейського Союзу в боротьбі з кліматичними змінами <i>Завдання:</i> розглянути лекційний матеріал та рекомендовані джерела з цієї теми, підготувати інформаційне повідомлення з медіапрезентацією відповідно до завдання практичного заняття.	5
6	Тема 6. Моделювання Європейської громадянської ініціативи <i>Завдання:</i> розглянути лекційний матеріал та рекомендовані джерела з цієї теми, підготувати проект з медіапрезентацією відповідно за питаннями практичного заняття.	6
7	Тема 7. Розвиток відносин України та Європейського Союзу <i>Завдання:</i> ознайомитися з лекційним матеріалом та з матеріалами рекомендованої літератури за темою, підготувати інформаційні повідомлення за питаннями практичного заняття, відповісти на запитання для контролю знань.	6
8.	Тема 8. Україна в міжнародних інтеграційних процесах <i>Завдання:</i> ознайомитися з лекційним матеріалом та з матеріалами рекомендованої літератури за темою, підготувати інформаційні повідомлення за питаннями практичного заняття, відповісти на запитання для контролю знань.	5
	Усього:	42

6. Індивідуальні завдання

Індивідуальні завдання не передбачені

7. Методи навчання

Відповідність методів навчання та форм оцінювання визначеним результатам навчання за ОПП віддзеркалює табл. 7.1

Таблиця 7.1

Методи навчання та засоби діагностики результатів навчання за освітньою компонентою «Міжнародна інтеграція та глобалізація» комунікацій, готувати та оприлюднювати звіти про результати досліджень.

Шифр ПРН (відповідно до ОПП)	Результати навчання (відповідно до ОПП)	Методи навчання	Засоби діагностики /форми оцінювання
РН01.	Знати та розуміти природу міжнародних відносин та регіонального розвитку, еволюцію, стан теоретичних досліджень міжнародних відносин та світової політики, а також природу та джерела політики держав на міжнародній арені і діяльності інших учасників міжнародних відносин.	Лекція; пошук джерел інформації (критичний аналіз, інтерпретація), корегування та підготовка частини наукового дослідження, її презентація	Оцінювання усних відповідей на практичних заняттях, оцінювання аналітичної частини дослідження, екзаменаційний тест
РН06.	Знати природу та характер взаємодій окремих країн та регіонів на глобальному, регіональному та локальному рівнях.	Лекція, надання зворотного зв'язку, виконання творчих завдань у командах, аналіз отриманих результатів	Оцінювання результатів дослідження на практичних заняттях; розв'язування аналітичних завдань

PH13.	Досліджувати проблеми міжнародних відносин, регіонального розвитку, зовнішньої політики, міжнародних комунікацій, із використанням сучасних політичних, економічних і правових теорій та концепцій, наукових методів та міждисциплінарних підходів, презентувати результати досліджень, надавати відповідні рекомендації.	Лекція, робота в командах, робота з вторинними даними, презентація результатів досліджень	Оцінювання виконання творчих завдань, екзаменаційний тест
PH23.	Аналізувати особливості процесу прийняття зовнішньополітичних рішень.	Лекція, робота в командах, робота з вторинними даними, презентація результатів досліджень	Оцінювання виконання творчих завдань.

Замість виконання завдань (вивчення тем) можуть також додатково враховуватись такі види активностей здобувача:

- проходження тренінг-курсів чи дистанційних курсів з використання сучасних освітніх технологій на платформах Coursera тощо (за наявності відповідного документу про їх закінчення, надання копії викладачу);
- участь в майстер-класах, форумах, конференціях, семінарах, зустрічах з проблем використання сучасних освітніх технологій (з підготовкою есе, інформаційного повідомлення тощо, що підтверджено навчальною програмою заходу чи відповідним сертифікатом);
- участь у науково-дослідних та прикладних дослідженнях з проблем використання сучасних освітніх технологій (в розробці анкетних форм, проведенні опитувань, підготовці та проведенні фокус-груп, обробці результатів дослідження, підготовці звіту, презентації результатів тощо, що підтверджується демонстрацією відповідних матеріалів).

8. Методи контролю

Засвоєння тем розділів (поточний контроль) здійснюється на практичних заняттях відповідно до контрольних цілей. Основне завдання поточного контролю – перевірка рівня підготовки здобувачів до виконання конкретної роботи.

Поточний контроль і оцінювання результатів навчання передбачає виставлення оцінок за всіма формами проведення занять:

- контроль та оцінювання активності роботи здобувача під час лекційних та практичних занять (групова дискусія, тренінгові завдання);
- контроль та оцінювання якості підготовки та розробки проєктних завдань в ході індивідуально / командної роботи здобувачів;
- контроль засвоєння теоретичного та практичного матеріалу (у вигляді тестування);
- контроль та оцінювання вмінь вирішувати аналітичні та інші завдання;
- контроль та оцінювання вмінь проводити дослідження та презентувати із застосуванням сучасних інформаційних технологій;
- оцінювання вмінь та навичок збирати та оброблювати дані.

При вивченні кожної теми проводиться поточний контроль у формі виступів здобувачів. Виступи з інформаційними повідомленнями оцінюються за такими складовими:

- аналітичне обґрунтування презентованого матеріалу;
- різноманіття використаних джерел;
- актуальність інформації;
- форма подання та структурованість презентованого матеріалу;
- комунікація з аудиторією під час виступу та вміння аргументувати.

Критеріями оцінювання знань за поточний контроль є успішність освоєння знань та набутих навичок на лекціях та практичних заняттях, що включає систематичність їх відвідування, здатність здобувача засвоювати категорійний апарат, навички узагальненого мислення, логічність та повноту викладання навчального матеріалу, навички творчо підходити до вирішення поставлених завдань, активність роботи на практичних заняттях, рівень знань за результатами опитування на практичних заняттях, самостійне опрацювання тем у цілому чи окремих питань.

За виступ на практичному занятті здобувач може отримати 8 балів (розгорнутий аналіз питання із залученням даних наукових статей, монографій, статистичних даних, схем, тощо), а також додаткові 2 бали за доповнення, уточнення після відповіді або виступу іншого здобувача.

Загальна максимальна сума балів за роботу в семестрі складає **60** балів.

Підсумковий семестровий контроль з дисципліни є обов'язковою формою контролю навчальних досягнень здобувача. Він проводиться у вигляді семестрового екзамену у тестовій формі. Екзаменаційний тест містить 20 питань. Час виконання – до 80 хвилин. Кожному питанню присвоєно певну кількість балів відповідно до кількості правильних варіантів відповідей. Максимальна сума балів за екзамен складає **40**. Терміни проведення підсумкового семестрового контролю встановлюються графіком навчального процесу, а обсяг навчального матеріалу, який виноситься на підсумковий семестровий контроль, визначається робочою програмою дисципліни.

Сумарна кількість рейтингових балів за вивчення дисципліни за семестр розраховується як сума балів, отриманих за результатами поточного контролю та балів, отриманих за результатами підсумкового семестрового контролю.

Максимальна сума балів за семестр складає **100** балів.

Таблиця 8.1

Критерії та методи оцінювання

Методи оцінювання	Критерії оцінювання	Система оцінювання, бали
Оцінювання виступів з доповідями на семінарських заняттях	Зміст доповіді відповідає темі і розкриває її повною мірою, доповідь супроводжується презентабельною графічною презентацією, відповіді на запитання є вичерпними, логічними і обґрунтованими	8
	Зміст доповіді відповідає темі, але розкриває її не повністю або частково, доповідь супроводжується непрезентабельною графічною презентацією, відповіді на запитання є не повною мірою вичерпними, логічними і обґрунтованими	6
	Зміст доповіді не відповідає темі і не розкриває її сутності, відповіді на запитання є хаотичними, неточними або необґрунтованими	4
Оцінювання участі у дискусіях при обговоренні доповідей на семінарських заняттях	Здобувач вищої освіти бере активну участь у дискусії при обговоренні доповіді; запитання, які він ставить доповідачу, відповідають темі доповіді, є зрозумілими і суттєвими.	2-3
	Здобувач вищої освіти бере участь у дискусії при обговоренні доповіді; запитання, які він ставить доповідачу, частково відповідають темі доповіді, подекуди є зрозумілими або суттєвими	0-2

9.Схема нарахування балів

денна форма навчання

Поточний контроль, самостійна робота, індивідуальні завдання									Екзамен	Сума	
Розділ 1			Розділ 2						Разом		
T1	T2		T3	T4	T5	T6	T7	T8	60	40	100
8	8		8	8	8	8	6	6			

T1, T2 ... – теми розділів.

Максимальна кількість набраних балів з дисципліни складає **100 балів**.

Оцінювання здійснюється відповідно до шкали ЗВО.

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка
	для шкали дворівневої шкали оцінювання
90 – 100	Відмінно
70-89	Добре
50-69	Задовільно
1-49	Незадовільно

10. Рекомендована література

Основна література

- Брікс Е., Бузек Е. Ще раз про центральну Європу: чому майбутнє Європи вирішується саме тут. Київ: ДПА. 2019. 192 с.
- Ван Міделлаар Л. Нова політика Європи. Десять років політичних криз. Київ: Дух і Літера. 2021. 408 с.
- Вебб Е. Велика дев'ятка. Як ІТ-гіганти та їхні розумні машини можуть змінити людство. Харків: Vivat. 2020. 352 с.
- Вінникова Н. Політичні рішення в епоху постдемократії. Харків: Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна. 2019. 426 с.
- Ганс-Адам П. Держава в третьому тисячолітті. Київ: ДПА. 2018. 224 с.
- Закарія Ф. 10 уроків для світу після пандемії. Київ: Наш формат. 2021. 264 с.
- Кай-Фу Лі. Наддержави штучного інтелекту. Китай, Кремнієва долина і новий світовий лад. Перекл. англ. В. Пунько. Київ: BOOKSHEF. 2020. 297.
- Комарек С. 2020. Європа на роздоріжжі. Львів: Апріорі. 496 с.
- Ледерак Дж. П. Розбудова миру: стале примирення в розділених суспільствах. Київ: Дух і літера, 2019. 250 с.
- Макаренко М., Хомутенко Л. Європейська інтеграція. Київ: Центр учбової літератури. 2021. 344 с.
- Макінтайр, Л. Постправа. Київ: ArtHuss. 2021. 208 с.

- Мальська М., Антонюк Н. Основи європейської інтеграції. Київ: Центр учбової літератури. 2020. 320 с.
- Маффесолі М. Час племен. Занепад індивідуалізму у постмодерному суспільстві. Київ: Києво-Могилянська Академія. 2018. 264 с.
- Муазі Д. Геополітика емоцій. Як культури страху, приниження та надії змінюють світ. Київ: Брайт Букс. 2018. 184 с.
- О'Ніл К. BIG DATA. Зброя математичного знищення. Як великі дані збільшують нерівність і загрожують демократії. Київ: Book Chef. 2020. 336 с.
- Петров Р. А. Право Європейського Союзу. Харків: Право. 2021. 484 с.
- Право Європейського Союзу (в питаннях і відповідях): навч.-довід. посіб. / [Т. М. Анакіна, Т. В. Комарова, О. Я. Трагнюк, І. В. Яковюк та ін.] ; за заг. ред. І. В. Яковюка. Вид. 2-ге, випр. Харків : Право, 2020. 174 с.
- Ручір Ш. Злет і занепад країн. Хто виграє та програє на світовій арені. Київ: Наш формат. 2018. 408 с.
- Скіннер К. Людина цифрова. Четверта революція в історії людства, яка торкнеться кожного. Харків: Фабула. 2020. 272 с.
- Фергюсон Н. Площі та вежі. Соціальні зв'язки від масонів до фейсбуку. Київ: Наш формат. 2018. 552 с.
- Фергюсон Н. Глобальний занепад. Як помирають інститути та економіки. Київ: Наш формат. 2020. 144 с.
- Флорида Р. Homo creativus. Як новий клас змінює світ. Київ: Наш формат. 2018. 432.
- Фукуяма Ф. Ідентичність. Потреба в гідності й політика скривдженості. Київ: Наш формат. 2020. 192 с.
- Фукуяма Ф. Політичний порядок і політичний занепад. Від промислової революції до глобалізації демократії. Київ: Наш формат. 2019. 608 с.
- Шабо Ф. Історія ідеї Європи. Київ: Либідь. 2020. 352 с.
- Шваб К. Четверта промислова революція. Формуючи четверту промислову революцію. Київ: Клуб Сімейного Дозвілля. 2019. 416 с.

Допоміжна література

- African Union. The digital transformation strategy for Africa (2020-2030). Ethiopia, Addis Ababa. 2019. URL: <https://au.int/sites/default/files/documents/38507-doc-dts-english.pdf>
- ASEAN. ASEAN Digital Masterplan 2025. The ASEAN Secretariat. 2021. Jakarta. URL: <https://asean.org/wp-content/uploads/2021/09/ASEAN-Digital-Masterplan-EDITED.pdf>
- Council of Europe. Technological convergence, artificial intelligence and human rights. Committee on Culture, Science, Education and Media. Mr Jean-Yves Le Deaut. France, SOC 10 April 2017. Doc. 14288. URL: <https://pace.coe.int/en/files/23531/html>
- European Commission. Ethics Guidelines for Trustworthy AI. High-Level Expert Group on Artificial Intelligence. Brussels. 8 April 2019. URL: <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/library/ethics-guidelines-trustworthy-ai>

- European Commission. The European AI Alliance. Shaping Europe's digital future. 2018. URL: <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/european-ai-alliance>
- European Commission. On Artificial Intelligence – A European approach to excellence and trust. White Paper. COM(2020) 65 final. Brussels. 19 February 2020. URL: https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/commission-white-paper-artificial-intelligence-feb2020_en.pdf
- European Commission. Proposal for a regulation of the European Parliament and the Council on European data governance (Data Governance Act). COM (2020) 767 final 2020/0340 (COD). Brussels. 25 November 2020. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legalcontent/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52020PC0767&from=EN>
- European Commission. Proposal for a regulation of the European Parliament and the Council on a single market for digital services (Digital Services Act) and amending Directive. 2000/31/ECCOM/2020/. COM (2020). 825 final. 2020/0361 (COD). Brussels. 15 December 2020. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legalcontent/en/TXT/?qid=1608117147218&uri=COM%3A2020%3A825%3AFIN>
- European Commission. The EU's cybersecurity strategy for the digital decade. Joint Communication to the European Parliament and the Council. JOIN(2020) 18 final. Brussels. 16 December 2020 URL: <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/library/eu-cybersecurity-strategy-digital-decade-0>
- Future of Life Institute. Asilomar AI principles. Asilomar Conference of beneficial AI. USA. 5-8 January 2017. URL: <https://futureoflife.org/2017/08/11/ai-principles/>
- G20 AI Principles. G20 Ministerial meeting on trade and digital economy. Japan, Tsubuka. 8–9 June 2019. URL: https://www.g20-insights.org/related_literature/g20-japan-ai-principles/
- NATO. Summary of the NATO Artificial Intelligence Strategy. Belgium. Brussels. 22 October 2021. URL: https://www.nato.int/cps/uk/natohq/official_texts_187617.htm?selectedLocale=en
- OECD. Recommendation of the Council on Artificial Intelligence OECD/LEGAL/0449. 2019. URL: <https://legalinstruments.oecd.org/en/instruments/OECD-LEGAL-0449>
- OECD. OECD Working party on Artificial Intelligence Governance. OECD Network of Experts on AI (ONE AI). 2022. URL: <https://oecd.ai/en/network-of-experts>
- OSCE. Spotlight on Artificial Intelligence and freedom of expression. D. Wagner and J. Haas (eds) Office of the Representative on Freedom of the Media Organization for Security and Co-operation in Europe (OSCE). Austria. Vienna. 2021. URL: https://www.osce.org/files/f/documents/8/f/510332_0.pdf
- United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization. Draft text of the recommendation of the ethics of Artificial Intelligence. SHS/IGM-AIETHICS/2021/JUN/3 [Original: English and French] Rev.2. 25 June 2021. UNESDOC. URL: <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000377897>

United Nations System Chief Executives Board for Coordination. Inter-agency working group on Artificial Intelligence. 2021. URL: <https://unsceb.org/sites/default/files/2021-07/IAWG-AI%20ToR.pdf>

11. Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті, відео-лекції, інше методичне забезпечення

Інтернет-представництва міжнародних організацій і об'єднань

<http://www.uia.org> – Представництва міжнародних організацій у мережі Інтернет.

<http://www.un.org> – Офіційне Інтернет-представництво ООН

<http://www.nato.int> – Офіційне Інтернет-представництво НАТО

<http://hub.coe.int> – Офіційне Інтернет-представництво Ради Європи

<http://www.osce.org> – Офіційне Інтернет-представництво Організації з безпеки і співробітництва в Європі

<http://www.imf> - Офіційне Інтернет-представництво Міжнародного валютного фонду

<https://www.wto.org/> - Офіційне Інтернет-представництво Світової Організації Торгівлі

<http://data.worldbank.org/> - Офіційне Інтернет-представництво Світового Банку

<http://www.opes.org> – Офіційне Інтернет-представництво Організації країн-експортерів нафти

<http://www.oecd.org> – Офіційне Інтернет-представництво Організації з економічного співробітництва та розвитку

Інтернет-представництва установ Європейського Союзу

Офіційний вебсайт Європейського Союзу – <https://europa.eu>

Офіційний вебсайт Європейської Ради – <https://www.consilium.europa.eu>

Офіційний вебсайт Ради ЄС – <https://www.consilium.europa.eu>

Офіційний вебсайт Європейської Комісії – <https://ec.europa.eu>

Офіційний вебсайт Європейського Парламенту – <https://www.europarl.europa.eu/portal/en>

Офіційний вебсайт Суду Європейського Союзу – <https://curia.europa.eu/jcms/>

Офіційний вебсайт Європейського Економічного і Соціального Комітету – <https://www.eesc.europa.eu>

Офіційний вебсайт Комітету Регіонів – <https://cor.europa.eu/>

Офіційний вебсайт Європейського центрального банку – <https://www.ecb.europa.eu/home/html/index.en.html>

Офіційний вебсайт Європейського інвестиційного банку – <https://www.eib.org/en/index.htm>

Офіційний вебсайт Єврогрупи – <https://www.consilium.europa.eu/en/council-eu/eurogroup/>

Офіційний вебсайт Європейської служби зовнішньої діяльності – <https://eeas.europa.eu>

Офіційний вебсайт Європейського суду аудиторів – <https://www.esa.europa.eu>

Офіційний вебсайт Європейського оборонного агентства – <https://eda.europa.eu>
Офіційний вебсайт Інституту досліджень оборони Європейського Союзу – <https://www.iss.europa.eu>
Інтернет-портал з інформації про зовнішню політику ЄС – <http://www.eufp.eu>
Офіційний веб-сайт Інформаційного Центру Сусідства ЄС – <http://www.enpi-info.eu>
Online Resource Guide to EU Foreign Policy – <http://www.eufp.eu>
Офіційний веб-сайт Європейського Омбудсмана – <http://www.ombudsman.europa.eu>
Офіційний веб-сайт Європолу – <https://www.europol.europa.eu>
Інтернет-портал законодавства ЄС – <http://eur-lex.europa.eu>

Інтернет-представництва аналітичних центрів та науково-дослідних установ

<http://www.niss.gov.ua> – Національний інститут стратегічних досліджень
<http://www.ier.com.ua> - Інститут економічних досліджень та політичних консультацій
<http://www.fpif.org> – Foreign Policy in Focus
<http://cisac.stanford.edu> – Centre for International Security and Cooperation
<http://csis.org> – Centre for Strategic and International Studies
<http://www.fpa.org> – Foreign Policy Association
<http://www.iiss.org> – International Institute for Strategic Studies
<http://www.chathamhouse.org.uk> – Royal Institute of International Affairs (Chatham House)
<http://www.isn.ethz.ch> – International Relations and Security Network
<http://www.jiia.or.jp/en> – Japan Institute of International Affairs
<http://www.sipri.org> – Swedish Institute of International Affairs
<http://www.transnational.org> – Transnational Foundation for Peace and Future Research
<https://www.economist.com> – аналітичне видання “The Economist”
<http://www.niss.gov.ua/catalogue/30/> – Науково-аналітичний збірник Національного інституту стратегічних досліджень при Президентіві України «Стратегічні пріоритети»
<http://www.grani.org.ua> – Науково-теоретичний і громадсько-політичний Альманах «Грані»
<http://politicus.od.ua> – Науковий журнал «Politicus»
<http://www.foreignaffairs.com> – «Foreign Affairs» – the leading magazine for analysis and debate of foreign policy, economics and global affairs.
<http://jia.sipa.columbia.edu> – Journal of International Affairs
<http://www.princeton.edu/jpia> – Journal of Public and International Affairs
<http://jwsr.ucr.edu/index.php> – Journal of World Systems Research
<http://www.pewresearch.org> – PewResearchCenter
<http://www.worldvaluessurvey.or> – World Values Survey
<http://www.worldometers.info> – World Population Clock
The Center for European Policy Studies – <http://www.ceps.be>
ENERPI (European Network of Economic Policy Research Institues) – <http://www.enepri.eu>

EPIN (European Policy Institutes Network) – <http://www.epin.org>

Institute for European Studies – <http://www.ies.be>

Eurostat (The statistical office of the European Union) – <http://epp.eurostat.ec.europa.eu>

Eurobarometer - <https://europa.eu/eurobarometer/screen/home>

European Social Survey - <http://www.europeansocialsurvey.org/>

European Strategic Partnerships Observatory (ESPO) - <http://strategicpartnerships.eu/>

12. Особливості навчання за денною формою в умовах подовження дії

обставин непереборної сили

В умовах дії форс-мажорних обмежень освітній процес в університеті здійснюється відповідно до наказів/ розпоряджень ректора/ проректора або за змішаною формою навчання або повністю дистанційно в синхронному режимі. Складання підсумкового семестрового контролю: в разі запровадження жорстких обмежень з заборонаю відвідування ЗВО здобувачам денної форми навчання надається можливість скласти залік у тестовій формі дистанційно на платформі GoogleForms.

Додаток до робочої програми Додаток 1
дисципліни _____ навчальної
(назва дисципліни)

Дію робочої програми продовжено: на 20 ____/20 ____ н. р.

Заступник декана _____ факультету з навчальної роботи

(підпис) (прізвище, ініціали)

« ____ » _____ 20 ____ р.

Голова науково - методичної комісії _____ факультету

(підпис) (прізвище, ініціали)

« ____ » _____ 20 ____ р.

